

Nationaal vlindertelweekend zaterdag 28/7 & zondag 29/7/2018: impressies uit onze vlindertuin.

Inleiding

Als gevolg van de klimaatopwarming valt de vlinderpiek de laatste jaren steeds vroeger. Daarom heeft Natuurpunt beslist om het telweekend met 1 week te vervroegen. Maar... het weder is totaal onvoorspelbaar geworden en laat zich niet in vakjes duwen. Vorig jaar hadden we al af te rekenen met aanhoudende droogte maar valt in het niets met de huidige hittegolf-toestanden: al van in april hebben we te kampen met extreme droogte in combinatie met uitzonderlijk hoge temperaturen. De laatste week is het wel crescendo gegaan tot 35 °C en meer... Volgens sommige bronnen is het zelfs de droogste periode in meer dan 100 jaar. Zijn er nu nog altijd criticasters die de klimaatopwarming niet ernstig nemen?... Om eerlijk te zijn: ik denk met een tikkeltje heimwee terug aan de legendarische hete zomer van 1976 die ik mij als negentienjarige nog heel goed kan herinneren...

Gevolg: de meeste vlinders zijn hierdoor tot 3 weken vroeger beginnen vliegen met zeer hoge aantallen per soort. Toch mooi zou je denken? Ja, maar wel sterk te relativiseren: in de jaren 90 noemden we dit een gewoon vlinderjaar (onafgezien van de weersomstandigheden). M.a.w. de algemene tendens is nog altijd dalend. De meeste soorten waren al ver voorbij hun piek. Bovendien is voor het eerst in meer dan 3 decennia het uitzicht van onze vlindertuin maar povertjes. Niets groeit en bloeit zoals het zou moeten. In onze droge zandige bosgrond hebben de meeste planten moeite om te overleven en logischerwijze minder nectarproductie... Er wordt gevreesd voor een serieuze terugval in 2019: door al de verdorde waardplanten zullen de rupsen weinig te eten hebben.

Hierdoor had ik voor het eerst geen al te hoge verwachtingen en ook geen eigen favoriet naar voor geschoven. Hoe dan ook, ik laat mijn focus hierdoor nooit afzakken om traditiegetrouw elk uur van de dag mijn telronde af te werken. Tussendoor maak ik dan al een voorlopige balans op: foto's selecteren en gegevensverwerking aan de computer waardoor de uren weer eens voorbij vliegen...

De laatste weervoorspellingen luiden: van vrijdag op zaterdag zeer veel neerslag komende vanuit het westen. Hierdoor zal de temperatuur fors dalen. Maar wat is fors? We zullen nog altijd blijven steken tussen 25 à 30° C wat ideaal is om vlinders te spotten. Eens boven de 30° C zie je ze nog amper: in hun overlevingsdrang moeten ze noodgedwongen verkoeling opzoeken (uitdrogingsverschijnselen)...

Zaterdag 28/7/2018

Afgelopen nacht zijn de weergoden ons inderdaad eindelijk gunstig gezind geweest: geen fors onweder maar wel sappige regenbuien waar de natuur zo erg naar snakte! Voor het eerst sinds maanden stond er opnieuw terug water in de bladoksels van de bijna volledig verlepte wilde kaardebol. Volgens weerman Frank krijgen we vanaf nu gewoon niet al te heet zomerweer. Hierdoor kwam het telweekend eerder schoorvoetend op gang: nog vrij lang bewolking met een oostelijk zonnetje dat stilaan trachtte om door de wolken te priemen. De temperatuur was meteen draaglijk: 21° C.

De spits werd afgebeten door de piepkleine dagactieve muntvlindertjes die in de voortuin de 1e zonnewarmte niet wilden missen. Ze blijven hondstrouw in de nabije omgeving van wilde marjolein en kattenkruid. Een vroege hoornaar op jacht laveerde al tussen de planten.

In de loop van de voormiddag werden de pogingen van de zon veeleer gekortwiekend door een opzettende regenlucht komende van aan onze kust. Ook wakkerde de wind steviger aan. De 1e schuchtere pogingen van echte dagvlinders waren weggelegd voor een kakelverse atalanta en boomblauwtje. En als de wind te fel waaide, ging de atalanta achter de buddleia op een witte stapsteen zonnen. Dit windluw plaatsje bood perfect bescherming om daarna terug te keren naar de

buddleia. Op de volledig uitgebloeide lavendel zaten hier en daar voor het eerst glimmende exotische rozemarijngoudhaantjes in rust.

Tegen de middag nam de wind nog in hevigheid toe en wisselde zon en wolken elkaar vrij snel af met zelfs enkele dikke regendruppels. M.a.w. geen ideaal vlinderweer wat duidelijk te merken was ondanks 26° C. En als een atalanta in volle wind terecht kwam, ging hij plots als een gek tekeer en kon je hem met zijn zotte capriolen amper volgen.

Mijn hele telweekend werd evenwel zwaar overschaduwd door een zeer droevige gebeurtenis. In de namiddag heb ik voor de allereerste keer sinds 2007 mijn telronden onderbroken om een laatste eer te kunnen betuigen aan leeftijdsgenoot Jean-Paul De Beleyr die onverwacht en ook veel te vroeg van ons heengegaan is! Hij blijft een goede vriend en was een fervent beschermer van ons leefmilieu! Hij had nog zoveel in petto nu zijn pensioen naderde, maar nogmaals blijkt pijnlijk dat niemand zijn lot in eigen handen heeft. Een hartelijk dankjewel voor zoveel mooie momenten is zeker op zijn plaats! Zo herinner ik mij zijn tip van meer dan 30 jaar geleden: zet look-zonder-look en de oranjepijpjes zullen volgen. En jaar na jaar blijven ze present. Hopelijk betekenen de zéér massale opkomst en de vele warme teksten toch een troost voor zijn familie!

In de late namiddag zat de zon overwegend in het winnende kamp. De lucht werd steeds blauwer tot het laatste wolkje verdreven was, maar de zotte wind bleef spelbreker. De meeste vlinders houden zich dan, ondanks ideale temperatuur, liever schuil. Ook deze schuilplaatsjes zijn belangrijk in een vlindervriendelijke tuin.

Om 17.00 u doemde er plots een mannetje hageheld op. Deze dagactieve nachtvlinder begint pas in de late namiddag te vliegen. Ook de voorbije dagen heb ik hem telkens omstreeks hetzelfde tijdstip gezien. Ze vliegen snel zigzaggend heel de tuin rond en scheren rakelings over en naast hagen en struiken en dit afwisselend in de zon en dan weer in de schaduw. Eens je hun zeer typisch vliegpatroon herkent, is er geen twijfel meer mogelijk. Sinds vorig jaar worden ze ook meegeteld.

Om 20.30 u (22° C) fladderde een atalanta eerder op zijn gemakje rond: hij was allicht op zoek naar een slaapplekje. Nu brak stilaan het moment aan om eikenpages te spotten. Ik heb mij in de ligzetel gelegd om alzo de kruin van onze solitaire Amerikaanse eik in de gaten te kunnen houden. En ja, om 20.50 u was er op een windstil moment nog een kort vluchtje. Hierna verdween de zon volledig uit de top en dit betekende ook het einde voor de dagvlinders. Gezien de regenbui van afgelopen nacht hebben de eikenpages momenteel niet meer de behoefte om dagelijks af te dalen en koelere plekje op te zoeken om vochtdruppeltjes te komen opzuigen in en rond onze tuinvijver. Ik moest ze dus terug gaan zoeken in hun eigen hoge leefomgeving.

Maar... ik had zo een vermoeden dat de gammauiltjes (2e generatie) wel eens zouden kunnen verrassen. Ik had er de vorige dagen heel regelmatig opgemerkt. Om 22.30 u heb ik met de zaklamp in hoofdzaak alle buddleia's en kamperfoelies afgespeurd en zag in totaal 30 exemplaren die steeds met trillende vleugeltjes drukdoende bezig waren om nectar te lurken. Het was inmiddels windstil geworden.

Vandaag was een mindere dag: maar 12 verschillende soorten met een totaal van 56 vlinders (met dank aan de forse eindspurt van de gammauiltjes). De weersverwachtingen voor morgen oogden beter waaruit ik nieuwe moed putte om de score nog te kunnen opdrijven.

[Zondag 29/7/2018](#)

De dag kondigde zich alleszins al veel beter aan: 18° C, amper wind, weinig of geen bewolking met de opkomende zon aan de horizon. Net als gisteren waren de driehoekige bordeauxachtige muntvlindertjes in de voortuin als 1e van de partij. Deze situeert zich volop in de ochtendzon en het is daar dan altijd merkkelijk warmer. Ook voor een mens is het deugdzaam om deze zonnewarmte te

kunnen absorberen met een spontane glimlach als gevolg. En naarmate de zon verder opklimt wordt stilaan ook de achtertuin meer beschenen. Alhoewel er geen buxus in onze vlindertuin staat (niets te bieden), vliegen er toch heel regelmatig buxusmotten rond. Eentje kwam zich voor mijn neus opwarmen in het ochtendzonnetje met de voelsprietjes constant in beweging.

In de loop van de voormiddag kwam er toch weer meer wind opzetten en de blauwe lucht werd stilaan vervangen door bewolking. Ondertussen had ik gelukkig toch weer al enkele nieuwe soorten kunnen aankruisen: oranje en bruin zandoogje alsook een kolibrievlindertje. Telkens maar 1 exemplartaartje. Hadden we het beste voor vandaag ook weer gehad of was het maar een tijdelijk dipje?

Net als de titel van Mitchells roman "Gone with the wind" zag ik regelmatig opgezweepte en opgeschepte vlinders doorheen de tuin flitsen. Zo kon een zeer verse atalanta toch landen op een purperen buddleia die in een windluw hoekje staat. Het bruin zandoogje, primeur voor het vlindertelweekend, ging eveneens een windluwe plek opzoeken en vond die tussen stephanandra incisa crispa. Deze laag blijvende bodembedekker heeft immers ook fel afgezien van de droogte en vertoont vele roste blaadjes waartussen hij perfect gecamoufleerd zat. Gelukkig had ik zijn landingsplaats gezien zoniet was hij met de vleugeltjes dichtgeklapt volledig onzichtbaar. En in de namiddag nog zulk een staaltje van intuïtieve camouflage: door zijn licht bruine grondkleur ging hij volledig op in onze totaal roste gazon. Op onze anders groene grasmat heb ik dit nooit eerder opgemerkt...

De zon kon toch grotendeels de bovenhand houden zodat de vlinders gelukkig aanwezig bleven. Ik kon per telronde voor het eerst telkens 8 à 10 verschillende soorten aankruisen met de distelvlinder als nieuwkomer. Als ik langs het zonnige koninginnekruid aan het kippenhok passeerde, zoemden heel veel zweefvliegen rondom mij. Ik nam even mijn dromen voor werkelijkheid met de gedachte dat het allemaal vlinders waren...

De 2e generatie boomblauwtjes is dit jaar nadrukkelijk aanwezig met een constante bij elke telronde.

Het is een open deur intrappen: onze volgende generaties zijn een belangrijke wissel op de toekomst. Zo heb ik 2 van onze 5 op logement zijnde kleinkindjes mee in het verhaal betrokken. Zowel Estée als Fébe kregen elk een notaboekje en pen in de hand gestopt en gingen elk uur overenthousiast mee op telronde. Het geeft een bevredigend gevoel als de zesjarige Estée spreekt over een "klein vuurtje" of exact een boomblauwtje en atalanta aanwijst... Als we elkaar zien, vertelt ze mij heel spontaan over de koolwitjes die ze weer eens in hun tuin gezien heeft. Iemand die mij ziet, denkt aan vlinders (en vice versa). Hoe zou dat nu toch komen?...

Met al die vlinders en enthousiaste kleinkindjes zou een mens zowaar vergeten te eten. Aan tafel zit ik altijd zodanig gepositioneerd, fototoestel steeds in de aanslag, zodat ik vanuit de veranda de achtertuin constant in de gaten kan houden. En gelukkig maar! Om 13.45 u zag ik plots een grote fel oranje vlinder schichtig heen en weer flitsen eveneens opgejaagd door de zotte wind. Allicht weer een keizersmantel? Ik spurte in ijlt tempo naar buiten en toen hij heel eventjes op een buddleia ging zitten heb ik toch enkele foto's kunnen nemen: een vrij ongeschonden mannetje. Dit is de kers op de taart! De hele vertoning heeft amper een tweetal minuten geduurd en is dan als een pijl uit een boog in de felle meewind weggeschoten. Nogmaals een bewijs dat je altijd op je qui-vive moet zijn.

Dit jaar heb ik al meer dan 10 (doorgaans verschillende) keizersmantels in de tuin gehad! Ook na het vlindertelweekend bleef dit adrenaline-feestje maar doorgaan! Is er in mijn nabije omgeving toch nog ergens een ongekende populatie? De dichtst bijzijnde zit in het provinciaal domein Puyenbroek Wachtebeke. Ook al vliegen ze dit jaar veel beter kunnen zoveel observaties, ook van verse exemplaren, allicht toch geen toeval meer zijn? Vorig najaar heb ik nog een zestigtal buddleia's bij aangeplant en misschien worden ze nu supplementair ook vanop grotere afstand aangetrokken door

de welriekende zeemzoete geur? Het reeds aanlokkelijke menu van onze nectarkroeg is hiermee nog uitgebreid.

Een grote keizerlibel liet zich door niets of niemand afleiden en was ondertussen drukdoende eitjes aan het afzetten in onze tuinvijver.

Naarmate de namiddag vorderde werd het volledig overtrokken en op een gegeven moment vielen er enkele grote druppels. Maar ook niet meer dan dat. De wind zwakte wel wat af, maar echt ideaal vlinderweer was het toch niet meer wat zich reflecteerde in afnemende aantallen.

Tot slot: om 22.30 u lieten 11 buxusmotten zich gewillig opmerken op buddleia en koninginnekruid. Hiermee viel het doek over het 12e vlindertelweekend.

Besluit

gammauiltje

buxusmot

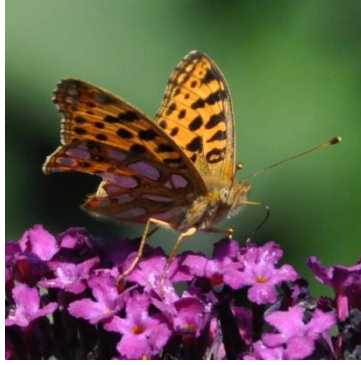
muntvlindertje

Algemene conclusie: dit jaar zijn er, ondanks het vervroegen, duidelijk minder vlinders geteld omwille van de "hittegolf-editie". Maar een uitmuntend vlindertelweekend of niet, onze vlindertuin blijft hoe dan ook torenhoog boven het Vlaams en Nederlands gemiddelde uitsteken dankzij de specifieke vlindervriendelijke inrichting. Vlinders, toch één van onze belangrijkste graadmeters van het milieu, belonen je hiermee altijd met hun kleurrijke aanwezigheid. Ook dit jaar, samen met de kleinkindjes, heb ik weer met forse teugen genoten!

In Vlaanderen is het klein koolwitje primus geworden gevolgd door het groot koolwitje en atalanta. Maar... ik heb totaal onverwacht en voor het eerst een zeer verrassend podium: gammauiltje (30 x), buxusmot (11 x) en muntvlindertje (7 x). Deze dagactieve nachtvlinders hebben de eer gered. Pas hierna komen de echte dagvlinders zij het wel met een straatlengte achterstand.

Natuurpunt is in 2007 van wal gestoken met deze jaarlijkse vlindertelling en de Nederlandse Vlinderstichting is in 2009 gevolgd. Voor onze noorderburen was het dus de 10e editie en ze hebben van deze gelegenheid geprofiteerd om er een "tel 10-daagse" van te maken.

Ik heb dezelfde intensiteit niet kunnen aanhouden maar heb toch geprobeerd om in grote lijnen deze 10-daagse te volgen. Hierdoor heb ik mijn resultaat, logischerwijze, duidelijk kunnen verbeteren: 22 verschillende soorten en in totaal 120 exemplaren. Bovendien heb ik dan een zwervende kleine parelmoervlinder op bezoek gehad: primeur sinds het ontstaan van onze vlindertuin in 1985! Het is dit jaar in Oost-Vlaanderen de enige goedgekeurde waarneming met foto! Hiernaast ben ik al getraakteerd op een grote vos (eveneens primeur), koninginpages en wederom diverse keizersmantels. En telkens denk ik het hoogtepunt bereikt te hebben, maar de toppen worden steeds hoger... Bomen groeien toch niet tot in de hemel? Bloemen en vlinders wel?... The show must go on...

kleine parelmoervlinder

Cijfermatig (inclusief dagactieve nachtvlinders):

- * onze vlindertuin: 18 verschillende soorten - totaal 76 exemplaren;
- * gemiddelde Vlaamse tuin: 4 verschillende soorten - totaal 7 exemplaren;
- * gemiddelde Nederlandse tuin: 3,5 verschillende soorten - totaal 8 exemplaren (10-daagse).

